

[Det talte ord gælder]

Taleseddel til FOU samrådsspørgsmål X vedr. fremdriften i det nordiske forsvarssamarbejde.

Tirsdag den 22. april 2014 kl. 13:45

MF Troels Lund Poulsen (V) har stillet spørgsmål X til besvarelse i samråd den 22. april 2014.

FOU samrådsspørgsmål X

”Ministeren bedes redegøre for fremdriften i det nordiske forsvarssamarbejde samt oplyse, hvilke aftaler der er indgået på Forsvarsministeriets område med de øvrige nordiske lande siden regeringens tiltræden”.

Besvarelse af samrådsspørgsmål X

- Det spørgsmål, som er stillet til mig, lyder:

Spørgsmål X

”Ministeren bedes redegøre for fremdriften i det nordiske forsvarssamarbejde samt oplyse, hvilke aftaler der er indgået på Forsvarsministeriets område med de øvrige nordiske lande siden regeringens tiltræden”.

---o0o---

- Jeg synes det er fint, at vi igen har muligheden for at drøfte udviklingen i det nordiske forsvarssamarbejde. Vi drøftede som bekendt spørgsmålet den 24. oktober sidste år under en redegørelsesdebat, og dette spørgsmål giver mig anledning til at gøre status.

- Samarbejdet mellem de nordiske lande hviler som bekendt på et fælles værdigrundlag, på en fælles historie og et fælles ønske om at bidrage substantielt til en bedre verden. Det er en del af regeringsgrundlaget, at vi ikke blot fastholder dette samarbejde, men også søger at styrke det. Der var da også bred opbakning til denne linje, da vi diskuterede det i Folketinget sidste efterår.
- Selve spørgsmålet vil jeg besvare inden for tre områder af det nordiske forsvarssamarbejde:
 - Den internationale bane omkring operationer og kapacitetsopbygning.
 - Erfaringsopsamling og udvikling af kapaciteter.
 - De konkrete aftaler som er indgået i nordisk regi siden regeringens tiltræden.
- Først internationale operationer og kapacitetsopbygning:
- Der er sket meget i verden siden vores debat i oktober. I øjeblikket vender alle blikket mod Ukraine, hvor vi må forvente, at situationen fortsat er alvorlig i de kommende måneder – men det er vigtigt også stadig at holde fast i, at der er en række andre konflikter i verden, herunder eksempelvis i Syrien, i Mali, Den Centralafrikanske Republik og flere andre steder. Hertil kommer indsatsen i Afghanistan.
- Jeg vil derfor bl.a. gerne fremhæve de nordiske bidrag til den fælles FN og OPCW mission i Syrien.
- Missionen med fjernelsen af de kemiske stoffer er et godt eksempel på, at de nordiske lande – på kort tid – kan agere samlet i forhold til den aktuelle krise. Og lad mig straks sige her, som jeg også sagde på det nordiske forsvarsministtermøde tidligere på måneden i Norge: der

er tale om et rigtigt godt samarbejde mellem vores soldater og vores lande.

- Den regelmæssige dialog på mange niveauer er et vigtigt element i det nordiske samarbejde. Den dialog har en meget konkret værdi, når beslutningerne pludseligt skal træffes hurtigt – netop fordi vi på alle niveauer kan sætte ansigt på hinanden, og kender de direkte numre, når der er behov for umiddelbar koordination.
- Denne merværdi af det nordiske forsvarssamarbejde har været særdeles mærkbar i forbindelse med bortskaffelsen af de kemiske våben i Syrien, men har også været tydelig i koordinationen af bidragene til FN's mission i Mali samt drøftelserne om missionen i Afghanistan efter ISAF.
- Jeg har også tidligere fremhævet det nordiske samarbejde i Østafrika.
- Vi – de nordiske lande – har som bekendt koordineret og fokuseret vores kapacitetsopbygningsindsatser i Østafrika siden 2009. Den nordiske støtte har været rettet imod opbygningen af den østafrikanske reaktionsstyrkeenhed East African Standby Forces, der har sit hovedkvarter i Nairobi. Vores nordiske indsatser indbefatter bl.a. udsendelse af rådgivere, økonomisk støtte og kursusvirksomhed.
- Den fælles nordiske kapacitetsopbyggende indsats er et godt eksempel på, at sammen kan vi optræde som en markant aktør, der kan udøve en positiv indflydelse, og på den måde støtte vores afrikanske partnere, så de selv i højere grad kan tage hånd om egne sikkerhedsudfordringer. Det er helt tydeligt, at det nordiske brand er stærkt mange steder i verden - også i Østafrika.
- Et andet område, hvor vi arbejder sammen med de andre nordiske lande er det såkaldte nordisk-baltiske initiativ, som også kaldes NBI.

Her taler vi med de syv andre lande om kapacitetsopbyggende indsats i Europa - fx Balkan, Georgien og Ukraine. Formålet er naturligvis at undgå at vi kommer til at duplikere hinandens indsats, samt have en dialog om, hvor og hvordan vi ved fælles hjælp kan opnå de bedste resultater.

- Der er også et nordisk samarbejde om støtte til FN's fredsbevarende indsats. På dansk initiativ blev der i 2012 udarbejdet en rapport, som identificerede områder, der var egnede til en fælles indsats. Udover konkrete styrkebidrag til FN-operationer pegede rapporten bl.a. på støtte til uddannelse og kapacitetsopbygning i FN-regi. På den baggrund er der nu støtte i nordisk regi til bl.a. at danne overblik over FN's militære uddannelsesbehov og skabe standarder for FN's militære styrkebidrag. Blandt konkrete eksempler på arbejdet er udarbejdelse af manualer for ingeniørbidrag i FN-regi.
- Det er ikke kun i forbindelse med de internationale indsats, at vi arbejder sammen med de nordiske andre. Der er efterhånden et godt og udbygget samarbejde i forhold til erfaringsopsamling og i forhold til kapacitetsudvikling, herunder på baggrund af de indsamlede fælles erfaringer.
- Jeg kan her nævne fx veteranområdet, grønt forsvar, fælles nordisk sanitetshjælperuddannelse for specialstyrker samt udveksling af erfaringer inden for folkeret og cyberudfordringer. Det er alle konkrete initiativer, som giver merværdi og lever op til samarbejdets principper om bedre udnyttelse af ressourcerne og/eller øget operativ effekt.
- En fællesnævner for alt det samarbejde, jeg har nævnt, er at det styrker Danmarks og de øvrige landes nationale forsvar via synergi og effektive fælles løsninger, der giver konkret merværdi. Nyt samarbejde bliver aftalt, når det betyder, at vi kan opnå bedre, mere

effektive og billigere løsninger. Og det fører mig frem til de konkrete aftaler, vi har indgået i nordisk regi

- Jeg vil nu vende mig mod den sidste del af samrådsspørgsmålet og dermed oplyse om de aftaler, der er indgået siden regeringens tiltræden.
- Forsvarskommandoen har til brug for denne del af besvarelsen udfærdiget en oversigt over de 27 aftaler, der er indgået under deres myndighedsområde i denne periode. Jeg vil meget gerne sende denne oversigt til udvalget.
- Der er blandt andet tale om tekniske aftaler i forbindelse med enten øvelser, vedligeholdelse eller uddannelse:
- Der er eksempelvis indgået en samlet aftale om 'Cross-Border Training' for kampfly, så landene nu uden unødigt besvær kan træne i hinandens luftrum.

Et andet eksempel er en aftale om, at der bliver afholdt fælles sanitetskurser for specialstyrker, og det første blev afholdt i oktober 2013.

- Ud over aftalerne inden for forsvarets område er der også en samarbejdsaftale om uddannelsessamarbejde under Hjemmeværnskommandoens myndighedsområde, og endelig oplyser Center for Cybersikkerhed at også er indgået en aftale om det nordiske CERT-samarbejde.
- Også på beredskabsområdet er der et nordisk samarbejde. I juni 2013 underskrev de nordiske ministre den såkaldte Haga II-erklæring, som er grundlaget for det nordiske beredskabssamarbejde.

- Haga II-erklæringen inkorporerer den nordiske solidaritetserklæring (vedtaget af de nordiske UM'er i 2011) og visionen om 'et Norden uden grænser'. Det er bl.a. forventningen, at en kommende prioritet på området bliver udviklingen af fælles operative kapaciteter, der kan anvendes i tilfælde af katastrofer, herunder også i forhold til indsatser i Arktis.
- Men jeg vil gerne vende tilbage til det militære samarbejde. Her vil jeg særligt fremhæve projektet om NORDIC Tactical Air Transport (NORTAT), hvor de nordiske forsvarsministre først på ministermødet i Skagen i 2012 underskrev et såkaldt "Letter of Intent" (hensigtserklæring) og derefter i december sidste år en såkaldt "Memorandum of Understanding" vedr. "pooling af transportfly". MOU'en blev underskrevet i forbindelse med det nordiske forsvarsministermøde i december sidste år, hvilket også blev nævnt i min skriftlige orientering til Forsvarsudvalget af 17. december 2013.
- Overordnet set betyder det, at der nu er etableret en fælles pulje af taktisk lufttransportkapacitet (Hercules C-130 fly), og vi vil arbejde videre med muligheden for, at samarbejdet kan udvides til fælles lufttransportkommando, fælles logistisk samarbejde, fælles træning og uddannelse på en række områder. Dette projekt, der er blevet til på dansk initiativ, har derfor et godt potentiale for en mere effektiv og fleksibel udnyttelse af vores landes samlede ressourcer ift. taktisk lufttransport.
- Jeg vil også gerne nævne, at der i øjeblikket arbejdes på en revision af den nordiske materielsamarbejdsaftale – den såkaldte NAMMO aftale. Denne aftale forventes at få karakter af en traktat, og vil således kræve Folketingets tilslutning. Processen er endnu ikke præcist fastlagt, men der sigtes på underskrivelse i løbet af efteråret.

- Samlet set er der en god udvikling i det nordiske samarbejde - også selv om vores sikkerhedspolitiske forankringer er ganske forskellige. Der er et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem landene. Vi har for første gang formuleret en vision for samarbejdet frem mod 2020. Den blev vedtaget på mødet i december sidste år i Helsinki og indeholder en række ambitioner for det videre samarbejde.
- Og vores danske initiativer til at udvikle det nordiske samarbejde på den internationale bane ift OPCW-missionen, MINUSMA-indsatsen, Østafrika kapacitetsopbygningen, støtte til DPKO i FN, i forhold til kapacitetsudvikling som NORTAT-projektet, initiativet om grønt forsvar, erfaringsudveksling fra internationale indsatser samt vores ønske om at udvikle og styrke den politiske dialog om fx Arktis har opnået stor tilslutning.
- Jeg møder jo ofte mine nordiske kolleger. Også i forbindelse med NATO- og EU-forsvarsministtermøder. Tidligere på året deltog jeg og udenrigsministeren i et fælles nordisk forsvars- og udenrigsministtermøde på Island.
- Der er med andre ord en tæt kontakt mellem vores lande ikke kun på det politiske niveau men også mellem embedsmænd og officerer.
- Senest mødtes jeg med mine nordiske kolleger i Tromsø den 8.-9. april. Det var helt tydeligt, at der er fortsat en god dynamik i det nordiske samarbejde, samt en ægte interesse i at fastholde fremdriften og arbejdet mod den fælles vision for 2020. Jeg foreslog som et nyt initiativ en mindre konference i København i efteråret 2014 om erfaringer med kapacitetsopbygning samt kønsspørgsmål ('gender') i forbindelse med internationale engagementer.

[Det talte ord gælder]

- Jeg vil i den forbindelse i øvrigt bemærke, at mødet i Tromsø i høj grad var præget af situationen i og omkring Ukraine, som alle nordiske lande naturligvis følger tæt.
- Tak for ordet.